International Journal of Social and Humanities Sciences Research
JSHSR
Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Uluslararası Hakemli Dergi- International Refereed Journal
ISSN: 2459-1149

Received-Makale Geliş Tarihi 01.08.2025
Published-Yayınlanma Tarihi 30.10.2025
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 12 (124),2182-2189

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.17487201

Uzm. Öğrt. Melahat Aylin Atasever
https://orcid.org/0009-0006-2481-0341
BEUN, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak/TÜRKİYE
ROR Id: https://ror.org/01dvabv26

Doç. Dr. Cevat Eker
https://orcid.org/0000-0003-4215-1854
BEUN, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Zonguldak/TÜRKİYE
ROR Id: https://ror.org/01dvabv26

İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarında Öznel İyi Oluş: Sosyodemografik Faktörlere Dayalı Karşılaştırmalı Bir Çalışma[1]

Subjective Well-Being among Preservice Elementary Mathematics Teachers: A Comparative Study Based on Sociodemographic Factors

ÖZET

Öznel iyi oluş, bireylerin yaşamlarından memnuniyet duyup duymadıkları ve genel anlamda ne kadar mutlu ve tatmin hissettikleriyle ilgili bir kavramdır. Bir bireyin hayatının iyi gittiğine ne ölçüde inandığını veya hissettiğini ifade eder. Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri, yalnızca bireysel sağlıklarını değil aynı zamanda öğrencilerin başarısını, sınıf içi etkileşimi ve genel eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir değişkendir. Bu araştırma ile, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerini incelemek ve çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel nitelikli nedensel karşılaştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2024-2025 akademik yılı bahar döneminde Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde kişisel bilgi formu ve öznel iyi oluş ölçeği kullanılmıştır. Veriler; frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleriyle betimlenmiş, grup karşılaştırmaları için ise Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşlarının sosyodemografik değişkenlerden bağımsız olarak yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.
Anahtar kelimeler: Öğretmen adayı, Matematik Öğretmeni, Öznel iyi oluş,

ABSTRACT

Subjective well-being refers to the extent to which individuals are satisfied with their lives and the degree to which they feel happy and fulfilled overall. It expresses the perception or belief that one's life is going well. Teachers' levels of subjective well-being are considered a critical variable, as they not only influence their personal health but also directly affect student achievement, classroom interactions, and the overall quality of education. This study aims to examine the subjective well-being levels of preservice elementary mathematics teachers and to determine whether these levels differed across various sociodemographic variables. The study was conducted using a descriptive causal-comparative research design. The study group consisted of preservice teachers enrolled in the Elementary Mathematics Teacher Education program at Zonguldak Bülent Ecevit University, Ereğli Faculty of Education, during the 2024–2025 academic year. Data were collected using a personal information form and the Subjective Well-Being Scale. Descriptive statistics, including frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation, were employed for data analysis, while Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were used for group comparisons. The findings revealed that the preservice teachers generally reported high levels of subjective well-being. However, no significant differences were found in relation to gender, grade level, type of high school graduated from, mother's education level, or father's education level. These results indicate that the subjective well-being of preservice elementary mathematics teachers remains consistently high, regardless of sociodemographic factors.
Keywords: Preservice Teacher, mathematics teacher, Subjective Well-Being

[1] Araştırma yazar Melahat Aylin ATASEVER'in yazdığı "İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları ile öğretmenlik mesleğine yönelik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Öznel iyi oluş, bireyin yaşam kalitesini kendi perspektifinden genel olarak değerlendirmesini ifade eder. Kişinin hayatının ne kadar iyi gittiğine dair inancını ya da hislerini yansıtır. "Öznel" tanımlaması, kavramın kapsamını ifade etmeye ve sınırlamaya hizmet etmektedir (Diener vd., 2018). Bu değerlendirmeler, yaşam memnuniyeti, ilgi ve bağlılık gibi faktörlerin yanı sıra iş, ilişkiler, sağlık ve eğlence gibi alanlarda hissedilen duyguları ve yapılan yargıları kapsar. Ayrıca, yaşam olaylarına verilen olumlu veya olumsuz tepkileri de içerir (Diener & Ryan, 2009). Öznel iyi oluş, genel yaşam memnuniyeti, belirli yaşam alanlarına yönelik memnuniyet, sık olumlu duyguların varlığı ve olumsuz duyguların göreceli yokluğunu içerir. Öznel iyi oluş bireyin kendi hayatının genel kalitesine dair kendi perspektifinden yaptığı değerlendirmeyi yansıtır. Bu değerlendirmeler bilişsel (yaşam doyumu) ve duygusal (olumlu-olumsuz duygular) şeklindedir. Yaşam doyumu, bireylerin hayatlarını genel olarak değerlendirdiği bilişsel bir süreçken, duygular daha kısa süreli ve değişkendir. Bu nedenle yaşam doyumu daha uzun vadeli koşulları yansıtırken, duygusal değerlendirmeler günlük değerlendirmelerle ilgilidir (Diener vd., 2018; Helliwell & Barrington-Leigh, 2010).

Öznel iyi oluş, insanların yaşamlarını olumlu bir şekilde nasıl ve neden deneyimlediklerini açıklamayı amaçlar ve bu süreçte hem bilişsel yargıları hem de duygusal tepkileri ele alır. Bu kapsamda mutluluk, memnuniyet, moral ve olumlu duygulanım gibi çeşitli kavramlarla ilişkilendirilen çalışmaları içerir. Wilson'ın (1967) bu alana dair değerlendirmesi, iki temel sonuca ulaşmıştır. İlk olarak, Wilson en avantajlı bireylerin en mutlu olduğunu vurgulamıştır. Ona göre, mutlu kişilik; genç, sağlıklı, iyi eğitimli, iyi maaşlı, dışa dönük, iyimser, endişeden uzak, dindar, evli, yüksek özsaygıya sahip, işten tatmin sağlayan, mütevazı hedeflere yönelen, her iki cinsiyetten ve farklı zekâ seviyelerine sahip bireyleri tanımlar.

Öznel iyi oluş literatürü incelendiğinde (Diener, 1984; Diener & Seligman, 2004; Lucas vd., 2004; Lyubomirsk, King ve Diener, 2005; Biswas-Diener vd., 2004; Kesebir & Diener, 2008; Diener vd., 2018; Diener & Ryan, 2009, Diener & Biswas-Diener, 2008, Tuzgöl-Dost, 2004); yüksek refah ve yaşam memnuniyetinin bireyin hayatını önemli ölçüde iyileştirdiği gözlemlenmiştir. Bireyin yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip olması, istikrarlı, verimli ve etkili işleyen bir toplumun oluşmasına katkı sağlayabilir. Hayat boyunca yalnızca olumlu veya yalnızca olumsuz hisler yaşamak mümkün değildir; her insan farklı dönemlerde çeşitli duygusal deneyimler yaşayabilir. Bu noktada, hangi hislerin baskın olduğu kişinin ruh halini şekillendirmektedir. Öznel iyi oluş, yalnızca negatif duyguların ortadan kalkması ya da pozitif duyguların varlığı olarak değil, olumlu hislerin ağırlıkta olması ve olumsuz hislerin nispeten düşük seviyede bulunması şeklinde ifade edilmektedir. Bu çerçevede yapılan araştırmalar, öznel iyi oluşun demografik, kalıtsal, bireysel, çevresel ve kültürel unsurlarla ne ölçüde bağlantılı olduğunu ve bu faktörlerden nasıl etkilendiğini incelemektedir.

Öznel iyi oluş düzeyi yüksek bireylerin hem kişisel yaşamlarında hem de mesleki alanlarda daha üretken, uyumlu ve sağlıklı ilişkiler kurabildikleri vurgulanmaktadır (Deci & Ryan, 2000). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları ise, onların mesleki motivasyonlarını, öğrencilerle etkileşimlerini ve öğretim süreçlerindeki verimliliklerini doğrudan etkileyen kritik bir faktör olarak görülmektedir (Seligman, 2011). Özellikle ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri hem matematik öğretiminin niteliği hem de öğrencilerde olumlu öğrenme deneyimleri oluşturulması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Bununla birlikte, öznel iyi oluşun sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi, öğretmen yetiştirme alanında yeterince incelenmemiştir (Diener & Biswas-Diener, 2008; Suldo, 2016). Bu bağlamda, öğretmen adaylarının öznel iyi oluşlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırılması hem mevcut durumun ortaya konması hem de öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine yönelik önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerini incelemek ve çeşitli sosyodemografik faktörlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu) açısından farklılaşma durumunu belirlemektir. Araştırmanın alt problemleri ise şöyledir;

1. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları ne düzeydedir?
2. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları; Cinsiyet, Sınıf düzeyi, Mezun olunan lise türü, Anne eğitim durumu, Baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini, betimsel tarama modeli oluşturmaktadır. Betimsel araştırma mevcut durumları geçmişteki hali ya da şu an bulunduğu hali ile ortaya koyup açıklamayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2024). Ayrıca bu Ayrıca bu araştırmada ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları farklı demografik faktörlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu) göre farklılaşma durumu da incelenmiştir. Araştırmaya bu yönüyle de nedensel karşılaştırma araştırmasıdır.

2.2. Katılımcılar

Araştırmaya, 2024-2025 akademik yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören toplam 154 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan bu öğretmen adaylarının sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	f	(%)
Cinsiyet	Kadın	123	79,9
	Erkek	31	20,1
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	10	6,5
	2.Sınıf	38	24,7
	3.Sınıf	54	35,1
	4.Sınıf	52	33,8
Mezun Olunan Lise Türü	Fen Lisesi	34	22,1
	Anadolu Lisesi	106	68,8
	Mesleki ve Tek.AL.	2	1,3
	Diğer	12	7,8
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	61	39,6
	Ortaokul	33	21,4
	Lise	42	27,3
	Lisans	17	11,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	27	17,5
	Ortaokul	20	13,0
	Lise	56	36,4
	Lisans	50	32,5

Tablo 1'de ilköğretim matematik öğretmen adaylarının sosyo-demografik özelliklerine ait bilgiler görülmektedir. Öğretmen adaylarının %79,9'u (N=123) kadın, %20,1'i (N=31) erkek olduğu, %6,5'i (N=10) birinci sınıf düzeyinde, %24,7'si (N=38) ikinci sınıf düzeyinde, %35,1'i (N=54) üçüncü sınıf düzeyinde, %33,8'i (N=52) dördüncü sınıf düzeyinde olduğu, %22,1'i (N=34) fen lisesi, %68,8'i (N=106) anadolu lisesi, %1,3'ü (N=2) mesleki ve teknik anadolu lisesi, %7,8 (N=12) diğer lise türlerinden birinden mezun olduğu, anne eğitim durumunun %39,6'sı (N=61) ilkokul mezunu olduğu, %21,4'ü (N=33) ortaokul mezunu olduğu, %27,3'ü (N=42) lise mezunu olduğu, %11'i (N=17) lisans mezunu olduğu, baba eğitim durumunun %17,5'i (N=27) ilkokul mezunu olduğu, %13'ü (N=20) ortaokul mezunu olduğu, %36,4'ü (N=56) lise mezunu olduğu, %32,5'i (N=50) lisans mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler "Kişisel bilgiler formu", "Öznel iyi oluş ölçeği" ile toplanmıştır.

2.3.1.Kişisel Bilgi Formu

Matematik öğretmen adaylarının cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, mezun oldukları lise türü, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumunu belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan bir veri toplama formudur.

2.3.2. Öznel İyi Oluş Ölçeği

Ölçek, Tuzgöl Dost (2005) tarafından geliştirilen, toplamda 46 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Maddelerin 26'sı olumlu, 20'si ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 46 ile 230 arasında değişmektedir; yüksek puanlar, bireyin öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .93, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise r: .86 olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ölçekteki Cronbach alfa katsayısı .91 olarak tespit edilmiştir. Yapılan

analizler, ölçeğin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerini belirlemede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu kabul edilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler Ekim ile Aralık 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. İlköğretim matematik öğretmen adaylarına araştırmanın amacı açıklanmış, ardından ilgili ölçekler dağıtılmıştır. Katılımcılardan ölçekleri yanıtlamaları istenmiş ve belirlenen sürenin sonunda ölçekler toplanmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak olan istatistiksel yönteme karar verebilmek adına normallik dağılımı durumları incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov Testi sonucunda ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş ölçeğine ilişkin basıklık ve çarpıklık değeri (-0.440 ve 0.023) bulunmuştur. Elde edilen katsayı değerlerinin ±1 aralığında değiştiği görülmektedir. Bu aralık ölçeklerin normal dağılım göstermediğini ifade etmektedir. Buna bağlı olarak araştırmada non-parametrik testler olan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde yapılan analizlerin bulgularına yer verilmiştir.

3.1. İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluşlarına İlişkin Bulgular

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları ne düzeydedir?" şeklinde belirtilen alt probleme ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2'desunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Öznel İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\overline{X}$	SS
Öznel İyi Oluş (Genel)	154	2,28	4,87	3,63	0,48

İlköğretim matematik öğretmen adaylarına uygulanan öznel iyi oluş testinden alınan puanlar, madde ortalamaları ($\overline{X}$), standart sapma (SS) değerleri verilmiştir. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyine ait aldıkları genel puanlar ($\overline{X}$=3,63; SS=0,48) şeklindedir.

3.2.İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluşlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Şeklinde belirtilen alt problem ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Sd	U	P	Farkın Kaynağı
Öznel İyi Oluş (Genel)	Kadın	123	79,30	9753,50	0,48	1685,50	**0,319***	Fark yoktur.
	Erkek	31	70,37	2181,50	0,49			

p>0,05

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının cinsiyete göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçları görülmektedir. *"Öznel İyi Oluş"* genel puanlarına göre kadın ve erkek öğretmen adaylarının (U=1685,50; p=0,319) değerleri doğrultusunda aralarında istatistiksel anlamda bir farklılaşma bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre karşılaştırmasına ait analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4 Katılımcıların Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	P	Farkın Kaynağı
Öznel İyi Oluş (Genel)	1.Sınıf	10	71,10	0,50	2,287	**0,515***	Fark yoktur.
	2.Sınıf	38	71,07	0,53			
	3.Sınıf	54	76,52	0,45			
	4.Sınıf	52	84,45	0,48			

p>0,05

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları görülmektedir. *"Öznel İyi Oluş"* genel puanlar (X^2=2,287; p=0,515) şeklindedir. Bu bulguya göre ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinde sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Öznel iyi oluş genel puanlarına bakıldığında 4. Sınıf öğretmen adayları diğer sınıf düzeylerine göre en yüksek sıra ortalamasına sahiptir. Sınıf düzeyleri arasında en düşük sıra ortalaması 2. Sınıf adaylarına aittir. 1. Sınıf düzeyi öğretmen adayları; 2. Sınıf düzeyi öğretmen

adayları sıra ortalaması değerine en yakın olmakla birlikte daha yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir. Sınıf düzeyi 3. Sınıf olan öğretmen adayları; 1. Sınıf ve 2. Sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha yüksek sıra ortalamasına sahip olup 4. Sınıf öğretmen adaylarına göre daha düşük bir sıra ortalamasına sahiptir. Öğretmen adaylarının mezun olunan lise türüne göre karşılaştırılmasına ait analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Karşılaştırılması

	Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	X^2	P	Fark Kaynağı
Öznel İyi Oluş (Genel)	Fen Lisesi	34	74,28	0,704	**0,872***	Fark yoktur.
	Anadolu Lisesi	106	77,50			
	Mesleki ve Teknik AL.	2	94,50			
	Diğer	12	83,75			

p>0,05

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının mezun olunan lise türüne göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları görülmektedir. Öznel iyi oluş genel puanları (X^2=0,704; p=0,872) şeklindedir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinde mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Öznel iyi oluş genel puanlarına bakıldığında, Fen Lisesinden mezun olan öğretmen adayları en düşük sıra ortalamasına sahiptir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olan öğretmen adayları en yüksek sıra ortalamasına sahiptir. Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin anne eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına dair analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Öznel iyi Oluş Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	X^2	P	Fark Kaynağı
Öznel İyi Oluş (Genel)	İlkokul	61	76,47	0,022	**0,999***	Fark yoktur.
	Ortaokul	33	77,15			
	Lise	42	77,17			
	Lisans	***17***	***78,21***			

p>0,05

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları görülmektedir. Öznel iyi oluş düzeyinin anne eğitim durumuna göre genel puanları (X^2=0,022; p=0,999) şeklindedir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinde anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin baba eğitim duruma göre karşılaştırılmasına dair analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	X^2	P	Fark Kaynağı
Öznel İyi Oluş (Genel)	İlkokul	27	70,37	2,489	**0,477***	Fark yoktur.
	Ortaokul	20	66,83			
	Lise	56	82,05			
	Lisans	50	78,99			

p>0,05

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları görülmektedir. *"Öznel İyi Oluş"* düzeyinin baba eğitim durumuna göre genel puanları (X^2=2,489; p=0,477) şeklindedir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinde baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4. SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar şöyledir;

4.1. İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Bulgular

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının Öznel İyi Oluş Ölçeği'nden elde edilen bulgular incelendiğinde, puan ortalamalarının "çoğunlukla uygun" düzeyine karşılık geldiği görülmüştür. Bu sonuç, öğretmen adaylarının genel olarak yaşamlarından memnun olduklarını, olumlu duyguları olumsuz duygulara kıyasla daha yoğun yaşadıklarını ve yaşamlarını hem bireysel hem de mesleki açıdan anlamlı bulduklarını göstermektedir. Öznel iyi oluş düzeyi yüksek bireylerin daha motive, dayanıklı ve mesleki görevlerini yerine getirirken daha istekli oldukları literatürde çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur.

Malkoç ve Yalçın (2015) üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiş ve psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir. Keyes (2005) ise ruh sağlığını yalnızca psikolojik rahatsızlıkların yokluğu olarak değil, aynı zamanda öznel ve psikolojik iyi oluşun yüksekliği olarak tanımlamış; bireyin sosyal, psikolojik ve duygusal işlevselliğinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, mevcut araştırmanın bulguları literatürle paralellik göstermekte ve öğretmen adaylarının mesleki gelişim süreçlerinde psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

4.2. İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuç, öznel iyi oluşun cinsiyet değişkeninden bağımsız olduğu biçiminde yorumlanabilir. Türköz ve Şahin Kıralp (2019) da benzer biçimde, öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinde cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık saptamamıştır. Bununla birlikte, bazı araştırmalar bu bulgularla çelişmektedir. Örneğin, Dilmaç ve Bozgeyikli (2009) kadın öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin erkek adaylara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu, Tuzgöl Dost (2007) ise kadın üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Bu farklılıkların, örneklem özellikleri ve kullanılan ölçme araçlarındaki çeşitlilikten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak, 4. sınıf düzeyindeki adayların puan ortalamalarının diğer sınıf düzeylerinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Sarıtaş (2019) da benzer biçimde, sınıf öğretmeni adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Buna karşın, Dilmaç ve Bozgeyikli (2009) öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar sergilediğini ortaya koymuştur. Bulgular arasındaki bu farklılıkların, araştırmalarda kullanılan örneklem gruplarının özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bulgu, öznel iyi oluşun lise türü değişkeninden etkilenmediği şeklinde değerlendirilebilir. Sarıtaş (2019) benzer biçimde, sınıf öğretmeni adaylarının psikolojik iyi oluş düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre farklılaşmadığını bulmuştur. Budak, Gündoğdu ve Bayraktar (2024) da üniversite öğrencilerinde benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ancak, Tosyalıoğlu ve Albayrak (2023) çalışmalarında lise türüne göre psikolojik iyi oluş düzeylerinde anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Bu çelişkili sonuçlar, ölçme araçlarının farklılığı ve örneklem çeşitliliğinden kaynaklanabilir.

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Türköz ve Şahin Kıralp (2019) ile Sarıtaş (2019) da anne eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Yaşar (2015) da benzer şekilde, eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini rapor etmiştir. Dolayısıyla, anne eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları üzerinde belirleyici bir değişken olmadığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri baba eğitim durumu değişkenine göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Türköz ve Şahin Kıralp (2019) ile Sarıtaş (2019) tarafından yürütülen çalışmalarda da benzer bulgular elde edilmiştir. Bununla birlikte, Yaşar (2015) eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaştığını belirlemiş; lise mezunu babaya sahip öğrencilerin yaşam doyumu puanlarının daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Farklı sonuçların, çalışmalarda yer alan örneklem gruplarının ve araştırma bağlamlarının farklılığından kaynaklandığı değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin sosyodemografik değişkenlerden bağımsız olarak yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının iyi oluşlarının bireysel ya da ailesel özelliklerden ziyade öğretim ortamları, akademik deneyimler ve kişisel motivasyon gibi faktörlerle daha yakından ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme programlarında öğrencilerin öznel iyi oluşlarını destekleyici etkinliklere ve pozitif psikoloji temelli uygulamalara yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca, benzer araştırmaların farklı üniversitelerde, daha geniş ve çeşitlendirilmiş örneklemlerle yürütülmesi, gelecek çalışmalarda öğretmen adaylarının öznel iyi oluşlarının akademik başarı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki yeterlik algılarıyla ilişkilerinin incelenmesi de alan yazına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Biswas-Diener, R., Diener, E., & Tamir, M. (2004). The Psychology of Subjective Well-Being. *Daedalus, 133*(2), 18–25. https://www.jstor.org/stable/20027909

Budak, Y., Gündoğdu, Y. B., & Bayraktar, M. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Ahlâki Kimlik Algıları ile Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43*(2), 1503-1546. https://doi.org/10.7822/omuefd.1596775

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). *The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior. Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01

Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin, 95*(3), 542–575. https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542

Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2008). *Happiness: Unlocking The Mysteries of Psychological Wealth*. Blackwell Publishing.

Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2018). Advances and Open Questions In The Science of Subjective Well-Being. *Collabra: Psychology, 4*(1), 15. https://doi.org/10.1525/collabra.115

Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances In Subjective Well-Being Research. *Nature Human Behaviour, 2*(4), 253–260.

Diener, E., & Ryan, K. (2009). Subjective Well-Being: A General Overview. *South African Journal of Psychology, 39*(4), 391–406. https://hdl.handle.net/10520/EJC98561

Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond Money: Toward An Economy of Well-Being. *Psychological Science In the Public Interest,* 5(1), 1–31. https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00501001.x

Dilmaç, B., & Bozgeyikli, H. (2009). Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Olma ve Karar Verme Stillerinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(1), 171-187.

Helliwell, J. F., & Barrington-Leigh, C. P. (2010). Measuring and Understanding Subjective Well-Being. *Canadian Journal of Economics, 43*(3), 729–753. https://doi.org/10.1111/j.1540-5982.2010.01592.x

Karasar, N. (2024). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar Teknikler İlkeler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kesebir, P., & Diener, E. (2008). In Pursuit of Happiness: Empirical Answers to Philosophical Questions. *Perspectives on Psychological Science, 3*(2), 117 125. https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2008.00069.x

Keyes, C.L. (2005). Mental Illness and/or Mental Health? Investigating Axioms of The Complete State Model of Health. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 73*(3), 539-548. DOI: 10.1037/0022-006X.73.3.539

Lucas, R. E., Clark, A. E., Georgellis, Y., & Diener, E. (2004). Unemployment Alters The Set Point For Life Satisfaction. *Psychological Science, 15*(1), 8–13. https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.01501002.x

Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E. (2005). The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness Lead to Success?. *Psychological Bulletin, 131*(6), 803–855. DOI: 10.1037/0033-2909.131.6.803

Malkoç, A., & Yalçın, İ. (2015). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Dayanıklılık, Sosyal Destek, Başa Çıkma ve İyi-Oluş Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi, 5*(43), 35-43.

Sarıtaş, S. (2019). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Psikolojik İyi Oluş Halleri, Mesleki Kaygı Düzeyleri ve Özyeterlik İnançlarının İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being*. Free Press.

Suldo, S. M. (2016). *Promoting Student Happiness: Positive Psychology Interventions In Schools*. The Guilford Press.

Tosyalıoğlu, M. B., & Albayrak, A. (2023). Maneviyat ve Ruh Sağlığı: Maneviyat ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi,* (8), 9-50.

Tuzgöl Dost, M. (2004*). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(23), 103-111.

Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*(2), 132-143.

Türköz, S. & Şahin Kıralp, F. S. (2019). Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş, Algılanan Sosyal Destek ve Kendini Saklama Düzeylerinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38*(2), 51-66.

Yaşar, K. (2015). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri ile Psikolojik Sağlamlık ve Affetme Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wilson, W. R. (1967). Correlates of Avowed Happiness. *Psychological Bulletin, 67*(4), 294–306. https://doi.org/10.1037/h0024431